

Гладир Я.С.

Система конфліктів роману В. Винниченка “Заповіт батьків”

Гладир Яна Станіславівна, викладач кафедри інженерної педагогіки та мовної підготовки, Криворізький національний університет, Кривий Ріг, Україна

Received October 23, 2013; Accepted November 15, 2013

Анотація: У статті розглянуто зміст, форми, ознаки, функції та сутність кожного окремого конфлікту одного з ранніх романів В. Винниченка, системні зв'язки основного та додаткових конфліктів, а також більш віддалені, “присистемні” конфлікти. Автор визначає ступінь об'єднаності конфліктів системним та “присистемним” зв'язком та робить висновки щодо відповідних різновидів (типів) конфліктів твору.

Ключові слова: конфлікт, система конфліктів, “присистемний” конфлікт, конфлікт “другого” (“третього”) плану.

Роздумів і висновків про роман “Заповіт батьків” учені залишили немало, досліджувалися ними й конфлікти. Так, В. Панченко помітив виразну підпорядкованість у цьому романі зовнішніх конфліктів внутрішнім [3, с. 125], а Б. Пастух правомірно підкреслив, що автор не завжди доводить конфлікти до логічної розв'язки, а “залишає читача на роздоріжжі”, даючи йому можливість оміслити завершення поєдинків [4, с. 87].

Як і в більшості інших ранніх романів В. Винниченка, центральним і наскрізним у “Заповіті батьків” є внутрішній конфлікт героя, лікаря Петра Заболотька. Підтвердження цьому знаходимо вже в перших рядках твору: Петро одразу повертається до тих сумнівів, котрі невдовзі “так різко й несподівано змінили все життя його” [1, с. 5]. Маючи звичку, як навчив його батько, завжди “все пояснювати з “шлункового погляду”, себто простими, реальними причинами” [1, с. 11], він раптом познайомився із родиною, яка “не надавалася до такого пояснення” [1, с. 11]. Подумки заглиблюючись у причини цього, Петро Семенович засумнівався й у наявних до цього переконаннях, і від того йому часто “ставало якось нудно, непокірно, наче він щось десь забув” [1, с. 15].

Саме під час спілкування із богемною родиною Гарбузенкових Заболотько зіткнувся з двома протилежностями: “Цей ресторан, Гарбузенківський дім, неначе навмисне трапився йому, щоб убити “шлунок” і поставити на чільне місце “душу”. Все тут було проти шлунку, проти простого, здорового глузду” [1, с. 18], адже усі присутні там “ухитрилися обходитися без тих дріб'язкових, “шлункових” питань” [1, 18]. Після знайомства з Гарбузенковими та їхніми друзями герой починав вірити, що “загадкові люди з романів існують і в житті <...> всі вони чимсь були незадоволені, чогось хотіли й не знаходили” [1, с. 19], від усвідомлення чого його “бумба” стала хронічною [1, с. 20]. Та тільки після ряду подій у родині лікаря реципієнтові стає зрозумілим, що не на протилежності “шлунку” й “душі” розвиватиметься внутрішній конфлікт Заболотька. Ця протилежність лише підвела і героя, і читача до значно глибшого й суттєвішого – до протистояння суспільної й загальнолюдської моралі. “Треба перед самим собою бути чистим, щоб жити з певністю та гідністю” [1, с. 69], – урешті формулює новий життєвий постулат Петро.

Та навіть його внутрішня зібраність почала “рушитися” після зустрічі із названою сестрою-

проституткою Тонею в публічному домі та ознайомлення з аморальним “побутом” проститутток узагалі, адже в нього з'явилися нові сумніви: невже жінка може із власної волі стати проституткою, невже може піти на це “умисне злочинство проти себе й проти людей” [1, с. 103]? І чи зможе названа сестра, зрозумівши, що з нею “трапилося нещастя” [1, с. 112-113], знову стати “нормальною” людиною, у тому числі й у суспільстві? Та навіть умовляння самого себе, що Тоня внутрішньо ніяк не змінилася, що вона не стала гіршою людиною, ніж була, не діяли, а породжували тільки “незрозумілий самому собі гнів” [1, с. 112-113]. А логіка принципу “чесноті з собою” неминуче вела свідомість героя до іншої протилежності – до протиставлення суспільним регламентаціям поведінки, а, отже, і до заперечення загальноприйнятої, так званої “суспільної”, моралі: І навіть коли Заболотько сам перед собою визнавав Тоню просто “жертвою” обставин, він все одно починав, “сам із себе дивуючись, проти своєї волі”, усвідомлювати, “що дико вимагати, щоб у родину, що з роду в рід не заплямувала себе нічим нечистим чи підозрілим, де були невеликі діти – ввести людину, що могла викликати тисячу балачок, пересудів” [1, с. 112-113]. Так Заболотько прийшов майже до повного роздвоєння: з одного боку, він визнавав за Тонею право “бути рівною” і без сорому перед собою та іншими торкатися рукою голівок дітей”, а, з іншого, вважав це таким же “неможливим”, “як зробити матір молодою” [1, с. 113-114]. При цьому ще й попередній поєдинок між “шлунком” і “душею” теж не залишав героя: “І “душа”, і “шлунок” – обоє відкидали Тоню” [1, с. 116-117].

І відтоді Заболотько повів сам із собою безкінечні довготривалі суперечки, наводячи аргументи й контраргументи на користь обох протилежностей. Саме тут фактично й “зав'язався” основний внутрішній конфлікт героя, оскільки попередня конфліктна ситуація нарешті призвела до перших наслідків – серйозної внутрішньої колізії. “Тоня – просто менше пристосована, і повинна була служити для пожирання тих п'яних пик, що безглуздо галасували по залах публічних домів” [1, с. 116-117], – подумав герой. Але вже через кілька хвилин після цього висновку Заболотько заперечує його: “Це було нещастя, фатальна чи яка там помилка, хвильове божевілля, тільки не непристосованість, не брак сили, доброти та того, що робить людину найбільше людиною” [1, с. 116-117].

Відтоді Заболотько хронічно “прокручував” подумки нові й нові аргументи й контрааргументи, але що б він собі не казав, остаточне рішення не приходило, і саме його життя перетворилося на “чекання якогось страшного розв’язання”, від чого героєві вже наперед “було соромно й тяжко” [1, с. 117]. Кожне повернення думок до цієї внутрішньої суперечки спричиняло “такий задушливий, гнітючий стан, що хотілось кричати “рятуйте!” [1, с. 124]. А він коли із соромом та самокатуванням “казав сам собі, що все його ходіння” до Тоні “та бажання врятувати її пояснювалось просто “шлунком”, і “шлунком” досить поганенького роду”, тут же від усього цього лишався “лише солодкий сум”, бо раптом він починав думати про неї з боєм та ніжністю, помічаючи “тільки її страждання, безвихідність, невинність” [1, с. 128]. А все це не просто загострювало, поглиблювало й розвивало внутрішній конфлікт героя, а ще й підводило його до таких дієвих колізій, наслідком яких мало бути прийняття лише одна з протилежностей. Такою формою боротьби постало рішення Заболотька “поштиво, але твердо, усунути” саму суспільну “мораль, що карає, не дозволяє бути рівними”, при чому все це розумілося настільки серйозно, що “іншого виходу” він не бачив – саме тому й вирішив “читати на цю тему лекцію” [1, с. 146]. Так внутрішній конфлікт Заболотька переростає в зовнішній, першою колізією якого стає суперечка з самою Тонею: “цілком свідомо, щиро й обдуманно кажу <...> З цієї ночі я не вважаю ні тебе, ні твоїх подруг, ні взагалі кого-будь нижче за себе. Ваша професія для мене така сама, як і всяка інша професія, тільки безмірно тяжка” [1, с. 150], – говорить Петро їй. І в цей час у його свідомості знову виразно постав сумнів: “А що ж далі буде?” [1, 164], а у відповідь з’явилося лише його ж “погасле, обм’якле обличчя” [1, с. 165].

Саме тоді знову нагадав про себе й поєдинок “душі” та “тіла”: “Оголошую війну “душі” та татовому “шлункові!” [1, с. 165]. Та нові намагання “знищити” “заповіт батьків” (стару мораль), котра “тільки знесилює та дурить нещасних і слабосилих” [1, с. 166], завершилися усвідомленням того, що Петро скоріше “підбадьорював сам себе”: “Тепер уже покинути не можна, я сам перед собою, <...> буду боягузом” [1, с. 166].

І в кульмінаційно-переломний момент внутрішнього конфлікту, після ще більших вагань і сумнівів, Петро вирішує зробити смертельну ін’єкцію чоловіку, котрий давно хворів на сифіліс і мучив усю родину [1, с. 179]. Лише “чесність із собою” давала право Заболотькові вбити людину: “Хід власних думок допоміг скласти тверде рішення: він має право сам перед собою і перед кожним, хто може знати всі обставини, зробити цій людині, навіть проти її волі, ін’єкцію” [1, с. 180]. Але це вже була і “чесність з іншими” – саме вона залишила змогу лікарєві-вбивці прочитати записку: “Чоловік помер. Ви вбили його. Прокляття вам<...>” [1, с. 180-181]” без жодного докору сумління.

Та коли він розпочав лекцію проти “заповіту батьків”, йому раптом “стало страшно” [1, с. 180] – оцей самий “заповіт батьків” іще жив у ньому самому: “Що

ж він собі гадав досі? Чого ж була така легковажна віра в цю лекцію? <...> Що за безумство?” [1, с. 182-183]. Він навіть ледь подолав бажання “потихеньку втекти” [1, с. 183].

І хоча повна поразка в дискусіях надовго зробила його “сірим та згорбленим” [1, с. 187], героя було вже не зупинити на шляху боротьби із “заповітом батьків”: “Коли я сам перед собою не брешу, коли я твердо знаю, що не для зла, не для своїх інтересів, як писав Шапкін, не для розпусти я дійшов до цих думок і доводив їх усім; коли, кажу, я сам вірю в них усім єством своїм, то що ж мені ці лайки та образи?” [1, с. 190]. На підтвердження остаточного вирішення внутрішнього конфлікту на користь “чесності з собою та з іншими” Заболотькові вистачило сміливості й для одруження із проституткою Тонею. На жаль, автор не показав їхнього подальшого життя, це значний недолік твору й самої ідеї.

І якщо шукати особливості та цінності цього внутрішнього конфлікту, то варто відзначити – це вже не так той шлях формування “чесності з собою”, яким ішов герой роману “Чесність з собою” Мирон Купченко, а скоріше наслідки такого шляху. Петро Заболотько, йдучи через сумніви, пошуки й розчарування, через поєдинки “душі” та “шлунку”, моралі “особистої” та “суспільної”, вирішує деякі справді життєві проблеми, але сам собі чесно й заявляє, що в даному конфлікті єдиного правильного рішення немає – кожен повинен вирішувати його по-своєму, відповідно до життєвої ситуації.

Розуміючи, що й сама по собі “чесність з собою” може існувати лише тоді, коли особистість здатна дотримуватися і принципу “чесності з іншими”, автор “розширив” “масштаби” сумнівів та суперечностей до необхідності бути чесним і з усім оточенням, що не так-то й легко здійснювати – в усякому разі, значно важче, ніж просто бути чесним “із самим собою”, і це реалістично відображено в романі “Заповіт батьків”. Саме із цим принципом пов’язує автор й ідею твору: людина може бути чесною і з собою, і з оточуючими, але для цього потрібна неабияка сила волі на всіх етапах її життя, оскільки кожен етап – це колізія надскладного внутрішнього і ще складнішого зовнішнього конфлікту з кульмінаціями різних масштабів і характерів.

І все-таки автор прагне показати не стільки сам “замах на вічне”, скільки можливості особистості. У “Заповіті батьків” уже немає характерної для попередніх романів нестійкості героя та невирішеності внутрішніх конфліктів, а сумніви героя вже не такі глобальні та нездоланні – саме в них закладається ідея необхідності перегляду і суспільних “заповітів”, і нових інтерпретацій моральних принципів, але перш за все – необхідність вирішувати “наболілі” питання по-новому: від проблем і питань родинних, шлюбних до питання суспільного “узаконення проституції”.

Більше того, автор, продовжуючи досить наївно вірити в торжество “чесності з собою” й особливо – “з іншими”, певною мірою ідеалізує героя саме цього твору – Мирон Купченко все ж більше говорив про

“чесність з собою”, а Заболотько вже більше орієнтується на принцип “чесності з іншими”.

Внутрішній конфлікт Заболотька утворює стійку систему конфліктів – по-перше, він містить водночас і поєдинок між “душею” і “шлунком”, по-друге, продукує не менш виразний у романі зовнішній конфлікт героя з оточенням.

За основоположні протилежності цього конфлікту взято досить типові для будь-якої революційної ситуації явища: мораль і моральність попереднього (дореволюційного) періоду, і, відповідно, революційну їх інтерпретацію. А традиційна для автора “нечесність” і “чесність” з собою тут поширюється на все суспільство, що лише загострює основний внутрішній конфлікт проповідника цих “інновацій”.

Інші персонажі роману (родина, названа сестра-проститутка Тоня, сім’я Гарбузенкових і навіть мало-знайомі люди) – це не просто співучасники зовнішнього конфлікту героя, а й носії всіх “заповітів батьків”, здолати яких героєві так остаточно і не вдалося – у цьому читач може побачити вселенський консерватизм моралі взагалі і вічну її цінність одночасно. Цьому слугують і постійні “хитання” самого Заболотька [1, с. 114]. А інколи навіть і “вся родина ставилася до Петра з неприязню, тайною огидою та страхом” [1, с. 126].

Цей додатковий конфлікт традиційно для автора побудований на протилежності законів людей та законів природи [1, с. 144]. І активними чи пасивними його учасниками стають фактично всі персонажі роману: родина Петра, Тоня – все його оточення, представники якого “думають, як думали наші батьки, як каже мораль наших батьків, лицемірна, суперечна, несправедлива й жорстока до всіх упосліджених, експлуатованих, нещасних” [1, с.148]. Пропагуючи думки щодо “рівності” проституток із представниками інших професій, котрі здаються йому сповна адекватними у світлі “революційної” “чесності з собою” і з іншими, і тим гостро протиставляючись оточенню, герой справді прагне “знайти вихід” [1, с. 149] передусім із тієї ситуації, в якій опинилася Тоня, але навіть тоді вже розуміє, що самі ж проститутки першими “будуть проти цієї ідеї” [1, с.149], а він приречений лише на “всякі прикрощі, глум, образи” [1, с. 150].

Так і зав’язався конфлікт – Тоня першою заперечила ідею Петра читати публічну лекцію на “виправдання” проституції: “Та вас же всі за божевільного мати-муть” [1, с. 151].

Не підтримали читання лекції і брат-соціаліст Михайло та його дружина: “Схаменись, Петре, це ж злочинство з твого боку!” [1, с. 155]. Але Петро вперто стояв на своєму, докоряючи “супротивникам”-соціалістам: “Збираєтесь трони валити, <...>. А самі з своїх душ ікон не повикидали?” [1, с. 158].

Коли ж героєві під час лекції дійсно “гарненько всипали” [1, с.162], він зрозумів: тепер проти нього будуть “боротися як-найрішучіше” [1, с. 168], усі й скрізь. Так і сталося, адже ще до лекції він отримав таку громадську відповідь на розповсюдження своїх “ідей”: “Ми свято віримо, що істини добра та правди, великі заповіді батьків та природна огида всього жи-

вого та всякого розкладу справляться і з цим невеличким відгиком реакції” [1, с.172]; а підчас самої лекції (яка й стала кульмінаційним публічним зіткненням конфліктантів) проти Петра виступила вже геть уся “кишуца юрба” [1, с. 182] (вона складалася із “матерів, Март, Тимошуків, Завад, Михайлів, Гарбузенкових, хазяїнів будинків, <...> із тих усіх представників та оборонців, вільних чи невільних, пануючого ладу та його моралі” [1, с. 182]), і реакція оточення була однозначною: “Геть!! Геть!! Мерзотник, негідник, геть!” [1, с. 185]. Тобто, конфлікт героя із оточенням не тільки не розв’язався на користь його позиції та ідей, а й фактично привів його за ґрати, адже слухачі цієї лекції прагнули фізично усунути Заболотька як “гидку та соціально-шкідливу людину” [1, с. 200]. Та, незважаючи на таку позицію суспільства, Петро все одно не змінив своїх поглядів, а тому й “на три роки арештанських рот” його засудили фактично “за лекцію” [1, с. 201].

Саме цей невирішений “системний” конфлікт суттєво посилив гостроту й фактичну неправомірність позицій Петра взагалі, хоча й повністю “програти” Заболотько теж не міг – ні за логікою розвитку авторських ідей, ні за стійкістю, яка виявилася надто далекою від тодішніх життєвих реалій. Саме тому завершення Заболотька роман і завершується.

Та найважливішу функцію цей конфлікт виконав – за його допомогою, як і за допомогою центрального внутрішнього конфлікту, автор доніс до реципієнта думку про потребу змін хоча б у ставленні до моралі й моральності попередніх часів, як і визнання права “юрби” на захист “заповіту батьків”, оскільки він і справді зжився із реальністю буття пересічної людини.

Отже, систему конфліктів роману “Заповіт батьків” фактично складають два виразні блоки поєдинків внутрішнього і зовнішнього планів. Перший блок – це суб’єктивно-філософські внутрішні конфлікти, а другий – це два основних зовнішніх: між особистістю й натовпом, між особистістю й близьким оточенням. Саме тому тут так непросто визначити характер підпорядкованості конфліктів, і тільки той факт, що фактично у всіх конфліктах герой врешті-решт лишається на самоті, дає змогу говорити, що все підпорядковано внутрішньому поєдинкові. І хоча конфлікти не є антагоністичними, герой потрапляє за ґрати, що теж показово.

Слід зазначити, що роль сумнівів і суперечностей у внутрішньому і зовнішньому процесах конфліктування не тільки не однакова, а й часом прямо протилежна. Якщо у внутрішньому конфлікті чітко видно, що саме в сумнівах “народжується” конфлікт, то в конфліктах зовнішнього плану сумніви виникають лише з приводу того, протиставлятися героєві оточенню й натовпові чи ні. Протиставлення багатьох надскладних, протилежностей у всіх конфліктах робить загальний зовнішній конфлікт і надпотужним, і масштабним, і спроектованим на все суспільство.

Система конфліктів роману “Заповіт батьків”, як то характерно для автора, ускладнена наявністю кількох “присистемних” конфліктів “другого” плану. Одним

із таких є морально-соціальний конфлікт між фабрикантом Андросовим та тіткою Тоні, Сідлецькою, котра жила тим, що “збирала по помийницях кістки” для шістьох дітей [1, с. 136-137]. Протилежність їхніх інтересів полягала в тому, що збоченець Андросов, “людина з переверненими нахилами” [1, с. 136-137], “заманював до себе Дуню”, малолітню доньку Сідлецької. А коли Сідлецька від голодування вкрала в нього коштовні сережки, почав проти неї судову справу, щоб мати можливість “забрати Дуню” [1, с. 136-137]. Протилежність їхніх інтересів має й класовий вимір: адже з тітчиного робітника-чоловіка Андросов уже “висмоктав на десять сережок” [1, с. 136-137]. Але з точки зору суспільних інтерпретацій моралі й моральності (“заповіту батьків”, “застарілої” суспільної моралі) ця протилежність постає у відверто “переверненому”, світлі: “Андросов був чесний та шановний член громадянства, а Сідлецька – злочинниця й неморальна” [1, с. 167]. У цьому конфлікті взяв активну участь і Петро Заболотько (на боці Сідлецької), у якості конфліктанта з Андросовим, а в кульмінаційній колізії беруть участь і друзі Петра, проте, це суттєво нічого не вирішує. Про можливе вирішення конфлікту реципієнт дізнається лише, що тітка сидить у в’язниці, чекаючи вироку, але напевно “великої карри не буде – кілька місяців одсидки” [1, с. 137], тобто, суспільне правосуддя, хоч і “лояльно”, але все ж вирішує конфлікт на користь Андросова. Цей конфлікт передусім покликаний додатково підкреслити правомірність претензій Заболотька до “заповіту батьків”, актуальність необхідності змін суспільних інтерпретацій моралі й моральності не лише в суто “моральному”, але й в юридично-правовому вимірі. Саме в цьому конфлікті суспільство у юридично-правовий вимір “заповітів батьків” постають у найбільш “непривабливому” вигляді.

Додатковим “присистемним” конфліктом “другого” плану є і внутрішній (теж структурно неповноцін-

ний) конфлікт гімназиста Данька, якому із випадково отриманим в публічному домі сифілісом було “страшно жити, страшно й помирати” [1, с. 67], додатково цей конфлікт ускладнювався ще й тим самим поєдинком “шлунку” й “душі” [1, с. 67], але врешті важкий внутрішній стан конфліктанта гармонізувався за допомогою стійкості переконань Петра Заболотька [1, с. 199], котрий активно шукав шляхів його гармонізації і власним прикладом довів слабовільному братові, що суспільний думці можна протистояти.

“Присистемним” конфліктом “третього” плану є родинно-ідеологічний конфлікт між Петром та його братом Михайлом, котрий під час революції “сидів у тюрмі й страждав за народну справу”, у той час як Петро дбав про родину [1, с. 8] (про цей конфлікт персонажі лише згадують). На “третьому” плані авторського зображення уже традиційно для В. Винниченка знаходяться й спогади персонажів про загальне суспільно-революційне протистояння, в якому багато з них брали участь, але ідеологічне підґрунтя протилежностей уже не таке виразне, як в попередніх романах (зрозуміло лише, що соціалісти протиставлялися урядові), так само, як і герой цього роману вже не є соціалістом і навіть не був ним в минулому, що свідчить про послаблення авторських ідеологічно-соціалістичних позицій.

Отже, загальну систему конфліктів “Заповіту батьків” складають наскрізний внутрішній конфлікт героя, чітко й виразно підпорядкований йому додатковий “системний” і кілька “присистемних” із додатковими функціями увиразнення авторських ідей, ілюстрації їх на іншому життєвому “матеріалі”.

Показовим є той факт, що у творі немає жодного “позасистемного” (не дотичного до системи жодним видом зв’язку) конфлікту, що свідчить і про майстерність автора, і про проблемно-ідейну сконцентрованість, яка повторюється у більшості ранніх романів 1910-1916 рр.

ЛІТЕРАТУРА

1. Винниченко В. Заповіт батьків / В. Винниченко // Твори. – Т. XXII. – Харків: Рух, 1928. – 204 с.
2. Винниченко В. Про мораль пануючих і мораль пригноблених (Одвертий лист до моїх читачів і критиків) / В. Винниченко // Наш голос. – Львів, 1910–1911. – Ч. 9–10 (липень-серпень 1911). – С. 451–479, 529–564.
3. Панченко В. Будинок з химерами. Творчість Володимира Винниченка 1900–1920 рр. у європейському літературному контексті / Володимир Панченко. – Кіровоград, 1998. – 272 с.
4. Пастух Б.В. Рання романістика Володимира Винниченка: еволюція жанрової свідомості та динаміка морально-етичної концепції: дис. ... канд. філол. наук: 10.01.01 / Богдан Васильович Пастух. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2007. – 220 с.

REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED

1. Vinnychenko V. Zapovit batkiv [The precepts of fathers] / V. Vinnychenko // Tvoli. – T. XXII. – Narkiv: Rux, 1928. – 204 s.
2. Vinnychenko V. Pro moral panuyuchix i moral prignoblenix (odvertij list do moix chitachiv i kritikiv) [On the prevailing morality and morality of the oppressed (Honest Letter to my readers and critics)] / V. Vinnychenko // Nash golos. – Lviv, 1910–1911. – Ch. 9–10 (lipen-serpen 1911). – S. 451–479, 529–564.
3. Panchenko V. Budinok z himerami. Tvorchist Volodimira Vinnychenka 1900–1920 rr. u evropejskomu literaturnomu konteksti [House with Chimeras. Creativity Vinnychenko 1900–1920 biennium in the European literary context] / Volodimir Panchenko. – Kirovograd, 1998. – 272 s.
4. Pastuh B.V. Rannya romanistika Volodimira Vinnychenka: evolyuciya zhanrovoi svidomosti ta dinamika moralno-etichnoi koncepcii [Early romance philology Vinnychenko: evolution and dynamics of genre awareness of moral and ethical concepts]: dis. ... kand. filol. nauk: 10.01.01 / Bogdan Vasilovich Pastuh. – Lviv: LNU im. Ivana Franka, 2007. – 220 s.

Gladyr Y. C. The system of the conflicts of the novel of V. Vinnychenko “The precepts of fathers”

Abstract The contents, forms, signs, functions and essence of each separate conflict of one of V. Vinnychenko’s early novels, the system correlations of basic and additional conflicts, and also more remote, s“ubsystem” conflicts is considered in the article. The author designates a degree of jointness of the conflicts by the system and “subsystem” connection and draws conclusions about the corresponding versions (types) of the conflicts.

Keywords: *the conflict, the system of the conflicts, “subsystem” conflict, conflict of the “second” (“third”) plan.*

Гладырь Я.С. Система конфликтов романа В. Винниченка “Заветы отцов”

Аннотация Ю В статье рассматривается содержание, формы, признаки, функции и сущность каждого отдельного конфликта одного из ранних романов В. Винниченка, системные взаимосвязи основного и дополнительных конфликтов, а также более отдалённые, “присистемные” конфликты. Автор обозначает степень объединённости конфликтов системной и “присистемной” связью и делает выводы о соответствующих разновидностях (типах) конфликтов.

Ключевые слова: *конфликт, система конфликтов, “присистемный” конфликт, конфликт “второго” (“третьего”) плана.*